

Når barnet går på skolen har han eller hun antakelig stammet over en periode. Sannsynligheten er høy for at stammingen vil fortsette gjennom voksenlivet og vi kaller det nå for vedvarende stamming.

Kanskje har barnet hatt logopedhjelp i barnehagen, eller kanskje ikke. Utgangspunktet for den enkelte kan variere. Noen er ganske avslappet i møte med stammingen og lar den ikke være noe kommunikasjons hinder. De er ikke redd for å stamme og kjemper ikke med ordene. Slik har de lite strev og synlig stammingen. Stammingen høres da myk ut.

Andre har kanskje ikke hatt logopedhjelp i barnehage. For noen begynner følelsesmessige reaksjoner til stammingen å bygge seg opp. Stamming kjennes feil og ugreit og barnet kjemper for å få løs ordene. Stammingen kan høres hardere ut og være mer synlig preget av strev. Det er i denne perioden at man også begynner å frykte bestemte situasjoner, for eksempel telefonsamtaler eller risikoen for å stamme foran andre.

Hvordan skille normal ikke-flyt fra stamming?

Ingen mennesker har helt flytende tale til enhver tid, og det er normalt at barn må ta pauser når de forsøker å sette ord på tankene sine. Gjentakelser av hele ord og deler av setningen er helt normalt og kalles normal ikke-flyt. Ved normal ikke-flyt er barna ofte helt uberørt av måten de snakker på.

Noen barn har en taleflytvanske som kalles løpsk tale. Disse snakker ofte fort, ustrukturert og utydelig, samt «sluker» ordene.

Stamming har en noe annen fremtoning. Det kan være brudd inni et ord («bi bi bi bilen min»), forlengelse av lyd («bilen min kjører fffffort») eller blokkering av lyd («b...ilen min»). Hos de fleste starter gjerne stammingen med gjentakelser og lette brudd i taleflyten. Hos andre kan stammingen begynne hardt, med tydelig kamp og strev for å få ut ordene. Også barns reaksjoner på taleflytbruddene kan variere. Noen virker uberørt av stammingen, mens andre kan reagere med overraskelse, sinne eller stillhet.

Skjult stamming

Når barnet har sterke negative følelser, tanker og holdninger til stammingen, kan det være at de forsøker å unngå den. Kanskje blir stillhet en bevisst strategi, unnlater å være muntlig aktiv i klassen og be om hjelp av voksne. Noen lærer seg også strategier som å bytte ord eller bestemte lyder for å unngå å stamme. Dette er en svært uheldig utvikling, drevet frem av dårlige erfaringer fra stammeøyeblikk og kalles skjult stamming. De danner seg automatiske tankemønstre som for eksempel «hvis jeg stammer, så vil alle le av meg». Frykten for å bli vurdert negativt preger stammingen videre. Barnet har ikke alltid så mye hørbar eller synlig stamming. Men tankene og følelsene rundt stammingen gjør den likevel til et stort problem.

Faktorer som kan påvirke stammingen negativt

- **Tap av lytteren.** Enhver form for reaksjon fra mottakeren som antyder usikkerhet, ubehag eller kritikk, for eksempel at lytteren ser vekk eller "stivner" til.
- **Avbrytelser eller "konkurransen om ordet".** Barn som stammer, har ofte vansker med å komme i gang igjen dersom de blir avbrutt. Det er også vanlig at et barn stammer mer når han/hun prøver å "bryte" inn i en samtale eller deltar i en samtale der en må kjempe litt om oppmerksomheten.
- **Tidspress.** Barn som stammer, er ofte sensitive overfor følelsen av hastverk, stress eller utålmodighet fra sine omgivelser.
- **Krevende språkmodeller.** Barn kan ha vansker med å leve opp til talespråklige forbilder som bruker et avansert språk med hensyn til grammatikk, setningslengde, begrep og talehastighet.

Hva kan være til hjelp for den som stammer?

- Ha **øyekontakt** og fokus på barnet i samspill
- **Legg inn pauser** mens du snakker, da dette kan gi en roligere kommunikasjonssituasjon og roligere taletempo

- **Praktiser gode kommunikasjon:** Snakk etter tur og ikke i munnen på hverandre. Ved å lære å vente på tur, lytte til hverandre, kan en forhindre at dialogen går i stykker.
- **Finn tid til samtale.** Gode taleregler gjelder alle.
- **Legg til rette for et godt talemiljø.** Prøv å ikke stille for mange åpne spørsmål. I stedet for å si "Hva har du gjort i helgen", kan du si "Vil du fortelle om en ting som har skjedd i helgen?" På den måten hjelper du barnet til struktur.
- **Snakk med barna om høytlesing,** om hvordan det føles å lese høyt og om hva som kan gjøres for at det skal kjennes bedre.
- **Vær åpen om stammingen.** For å forhindre at barnet skal begynne å presse frem ord eller bli stille, er det viktig at det har en voksen å snakke om stammingen med. Ikke vær redd for å snakke om stammingen.

Hva kan foreldre og skole gjøre?

Ta kontakt med en logoped for å få hjelp til å vurdere taleflytbruddene til barnet. Det er lurt å ta kontakt tidlig enn å vente på at stammingen skal gå over av seg selv.

En logoped kan hjelpe barnet med å oppnå kontrollert taleflyt, det vil si at det etterhvert kan øke taleflyten. Logopeden vil også kunne gjøre barnet oppmerksom på reaksjonsmønstre og hvordan det kan forholde deg til stammingen på en mer hensiktsmessig måte. Behandlingen og fremgangsmåten avhenger av barnets alder.

Besøksadresse:
Åsveien 21,
3475 Sætre

Hjemmeside:
hurumlogopedi.no
Telefon: 40856624

E-post:
logopeden@live.no

Stamming i skolealder

